

Lluís Solé i Sabarís i les comarques

Marc Aureli VILA

Diputat al Parlament de Catalunya

Començarem per dir que el doctor Lluís Solé i Sabarís i el qui escriu aquestes notes, nasqueren el mateix any i foren dels primers integrants de la Societat Catalana de Geografia fundada el 1935. Fins aquí les coincidències; unes coincidències cronològiques i poca cosa més. A la meitat de la dècada dels anys 30, en Lluís Solé i Sabarís ja era un científic que exercia el mestratge en el camp de la geologia i de la geografia física; i es doctorava l'any 1936. Pel que fa a nosaltres, prou semblava que la vida ens menava pel camí de les lleis i que la geografia si bé era un camp que ens atreia, no seria pas aquell en el qual realitzaríem el nostre viure. Si la realitat fou una altra es degué en gran part a les circumstàncies.

L'esberlament de l'ordre polític democràtic i de la legalitat autonòmica catalana motivat per la guerra de 1936-1939 a la qual seguí el tenebrós afegit de l'enfilall d'anys que integraren la postguerra, una situació de persistent excepció i que referent a les activitats polítiques persistí fins l'any 1976, ocasionà l'anorreament o si més no la hivernació de molts projectes, iniciatives, activitats i esforços.

La guerra internacional de 1939-45 i els anys que la succeïren foren de profundes distorsions de l'economia mundial que obligaren a posteriors reorganitzacions de l'esmentada economia. Aquestes situacions, més els aspectes polítics que s'hi afegiren, comportaren grans crisis entre els valors socials tradicionals i això arreu del món. Per una llarga etapa es feu difícil el treball a aquells qui volien dedicar llur vida a aportar coneixements científics a la societat. En Lluís Solé i Sabarís fou un dels qui no perderen el seu nord i prosseguí en el camp de la investigació i en el de l'ensenyament que vol dir lliurar-se als altres.

Durant els anys que vàrem romandre en terres llunyanes sabérem de la feina que desenvolupava en Lluís Solé i Sabarís a través, primer d'algunes de les seves publicacions i a partir del 1967, per les converses que sosteníem amb el nostre pare durant les seves periòdiques estades a Veneçuela. El pare, com és sabut, durant molts anys es dedicà a

la transhumància entre Barcelona i Caracas bo i recorrent les carrerades de les rutes aèries. Sovint ens parlava del seu sojorn durant uns quants dies estiuencs, a la casa del matrimoni Solé i Sabarís-Sugranyes de Franch a Capellades; i de les sortides que feien plegats.

La primera obra que ens va arribar d'en Lluís Solé i Sabarís fou *Los Pirineos* (1951); un llibre que vàrem llegir a consciència i que si va anar a Veneçuela, retornà amb nosaltres a la terra el 1978. De la seva lectura ens colpiren des del primer moment, dos aspectes: el contingut humà de l'obra i el fer repetida referència a les comarques. En tractar dels Pirineus catalans s'al·ludeix tant a les comarques del vessant nord de la serralada, la Catalunya continental; com del vessant sud: la Catalunya peninsular. A través de la morfologia i altres brancs de la geografia, en Lluís Solé i Sabarís *uneix* els espais catalans que una frontera estatal separà.

L'any 1958 es publicà el primer volum de la *Geografia de Catalunya*. De primer hom pensà que l'obra completa comprendria dos volums; el cas fou que els volums foren tres. Tres volums d'un text dens en contingut científic que està acompanyat d'un material gràfic i cartogràfic alligador. Aquesta magnífica obra fou dirigida per Lluís Solé i Sabarís qui comptà amb la col·laboració de diversos prestigiosos especialistes. Els dos darrers volums que sortiren el 1964 i el 1968, esdevingueren pel seu contingut, la geografia comarcal de Catalunya: de la Catalunya peninsular i de la Catalunya continental. En el seu conjunt, aquesta obra palesa una maduresa científica innegable posada al servei de tot un poble.

La *Geografia de Catalunya* féu els mateixos efectes pel que fa a la col·lectivitat catalana tant de l'interior com de l'exterior, d'un manifest polític en el qual es declarava la unitat nacional d'un poble i la seva diversitat a través de les comarques.

En la *Miscel·lània Pau Vila* (1975) apareix un assaig científic d'en Lluís Solé i Sabarís sota el títol *Sobre el concepte de regió geogràfica i la seva evolució*. El treball ocupa 65 pàgines de la *Miscel·lània* i és d'un contingut excepcional que ve a demostrar com Lluís Solé i Sabarís se sentia plenament identificat amb la realitat comarcal de les terres catalanes; i que ell, un científic internacionalment reconegut en el complex camp de la geografia física i de la geologia, no per això deixava de valoritzar, ans al contrari, l'actuació de l'home en el medi físic. Aquesta posició intel·lectual portava a Lluís Solé i Sabarís a considerar la comarca —la regió geogràfica de relativa petita superfície— com una realitat territorial estretament relacionada amb les activitats humanes.

De les *Conclusions generals* del treball esmentat transcrivim els següents paràgrafs:

«La comarca, doncs, és una unitat d'ordre inferior per la seva magnitud, constituïda per altres unitats homogènies elementals, integrades en un conjunt generalment poc heterogeni, i transformades en una unitat estructural i funcional d'origen humà, una veritable organització de tipus social vinculada a la vila-mercat que fa de centre.»

I afegeix a continuació:

«La comarca amb uns límits o altres, variables dintre d'uns termes moderats, a través del temps i de les necessitats, és lamentablement una realitat que fins ara no ha encaixat dintre de la mentalitat de l'administració espanyola.»

I encara ens diu a tots:

«Però si volem servir al nostre país val més que ens preocupem del contingut que del continent, deixant de banda unes polèmiques localistes completament estèrils, ja superades arreu del món.»

En Lluís Solé i Sabarís escrivia això vers l'any 1971 quan era inconcebible preveure quines foren les característiques de la vida política a l'Estat espanyol a finals de la dècada dels anys 70.

La lectura d'aquest treball de Lluís Solé i Sabarís ara més que mai s'imposa; tant més quan el Parlament de Catalunya ha d'entrar a legislar en matèria de la divisió i de l'ordenament territorial de Catalunya. En converses que havíem tingut amb ell referent a aquesta temàtica, sempre feia esment de la seva preocupació no pas pel que es podia referir a l'establiment de l'esmentada divisió i de l'ordenament polític-administratiu que haurà de comportar, car creia que entre els catalans s'arribaria a acords positius; allò que el preocupava era que l'Estat espanyol s'entestés a mantenir la divisió provincial del territori català originant, així, una situació tan absurda com que un país compti amb dues administracions polític-administratives discordants i dependents de dues administracions diferents amb la particularitat que una divisió serà la promulgada en el mateix país i haurà de respondre a la realitat socio-econòmica relacionada amb l'ambient físic, emperò no forçosament subordinada a l'esmentat ambient; i l'altra, imposada des de l'exterior i divorciada de l'esmentada realitat.

Aquells qui tingueren la sort de ser deixebles d'en Lluís Solé i Sabarís i aquells altres qui tingueren la ventura de treballar al costat d'ell, podran dir, més que ningú, la seva vàlua com científic i la seva alta qualitat humana.

Bibliografia esmentada:

SOLÉ SABARÍS, Ll.: *Los Pirineos. El medio y el hombre*, Barcelona, 1951.

SOLÉ I SABARÍS, Lluís i d'altres: *Geografia de Catalunya* I Geografia general; II Geografia comarcal 1; III Geografia comarcal 2. Editorial AEDOS, Barcelona, 1958, 1964 i 1968.

SOLÉ I SABARÍS, Lluís: *Sobre el concepte de regió geogràfica i la seva evolució*, Miscel·lània Pau Vila, pàg. 413-478, Societat Catalana de Geografia. Institut d'Estudis Catalans, Granollers, 1975.